

SJÄLVSTYRELSEPOLITISKA NÄMNDENS YTTRANDE nr
1/1979-80 över landskapsstyrelsens vid lands-
tingsåret 1979-80 enligt 32 § landstingsord-
ningen avgivna redogörelse.

Landskapsstyrelsen har till självstyrelsepolitiska nämnden lämnat i 32 §
landstingsordningen förutsatt redogörelse avseende perioden 1.11 1978 -
31.10 1979.

Självstyrelsepolitiska nämnden har över redogörelsen hört lantrådet Folke Woi-
valin, kanslichefen Gunnar Jansson, utbildningschefen Lennart Winqvist och yr-
kesutbildningsinspektören Jan-Erik Åkerfelt.

Redogörelsen har överlämnats till landstinget och där antecknats till kännedom
vid plenum den 7 januari 1980. Självstyrelsepolitiska nämnden har beslutat att
avgiva särskilt yttrande till landstinget och anför följande.

Beviljande av åländsk hembygdsrätt.

Landskapsstyrelsen refererar i korthet dels det fall då landskapsstyrelsens av-
slag på anhållan om åländsk hembygdsrätt föranlett sökanden att överklaga be-
slutet i högsta förvaltningsdomstolen, dels planerna på en översyn av lagstift-
ningen om hembygdsrätten.

Beträffande det hos högsta förvaltningsdomstolen anhängiggjorda fallet har
självstyrelsepolitiska nämnden tagit del av landskapsstyrelsens bemötande och
stöder de principiella och juridiska synpunkter som där anförts till stöd för
landskapsstyrelsens ställningstagande. Av detta framgår att det är självsty-
relselagens anda och mening som bör vara normgivande för landskapsstyrelsens
avgöranden i liknande fall och inte Finlands regeringsform, enär självstyrelse-
lagen i första hand är "regeringsform" för Åland stiftad i samma grundlags-
enliga ordning som Finlands regeringsform.

Ärendet har i högsta förvaltningsdomstolen avgjorts den 10 december 1979
men kommit landskapsmyndigheterna tillhanda först efter det att landskaps-
styrelsens berättelse till Självstyrelsepolitiska nämnden avgivits. Ärendet
har i högsta förvaltningsdomstolen efter omröstning avgjorts i plenum till
besvärändens fördel. Då ärendet gäller en principiellt viktig fråga har själv-
styrelsepolitiska nämnden funnit riktigt att i sitt yttrande i sammandrag
referera domstolens utslag.

I utslaget konstateras att syftet med den landskapet Åland tillerkända själv-
styrelsen varit att garantera befolkningen bevarandet av dess svenska språk,

kultur och lokala sedvänjor. Beträffande tryggandet av svenska språkets ställning hänvisas enbart till de stadganden som ingår i 7 och 8 kap. självstyrelselagen.

Med åberopande härav och 5 § regeringsformen har domstolen ansett att hembygdsrätt inte kan förvägras på grund av bristande kunskaper i svenska. Landskapsstyrelsens beslut har därför upphävts och ärendet återförvisats till landskapsstyrelsen för fortsatt handläggning.

En minoritet (5 medlemmar) konstaterar, att bristfällig förmåga att förstå och tala svenska är en omständighet som vid sidan av andra kan beaktas vid prövning av hembygdsrätten men har i övrigt, på i huvudsak samma grunder som ovan refererats, omfattat en återförvisning av ärendet till landskapsstyrelsen för ny handläggning.

En minoritet, bestående av sex medlemmar jämte föredraganden i ärendet, anför bl.a. att sökandens förutsättningar att använda svenska språket och därmed sammanhängande förmåga att anpassa sig till den åländska livsmiljön utgör en sådan omständighet som kan beaktas vid avgöranden av, huruvida i 3 § 2 mom. självstyrelselagen avsedda vägande skäl föranleder avslag på anhållan om hembygdsrätt. Denna minoritet hänvisar även till självstyrelselagens karaktär av grundlag och att det vare sig i fråga om bestämmelserna om likställighet enligt regeringsformen eller i konventionen om förbud mot diskriminering på språklig grund föreligger hinder att i ärenden rörande hembygdsrätt beakta omständigheter som gäller sökandens språkkunskaper. Denna minoritet har således inte funnit skäl till ändring av landskapsstyrelsens beslut.

Ytterligare två avvikande meningar, omfattade av två respektive en ledamot, föreligger. I vardera fallet har dessa kommit till samma slutsats som majoriteten. Högsta förvaltningsdomstolens utslag bifogas i sin helhet som bilaga.

Självstyrelsepolitiska nämnden har noterat att högsta förvaltningsdomstolen enligt en officiell pressinformation den 9.1 1980 inte tagit ställning till "frågan i vilken utsträckning bristfällig kunskap i svenska språket i övrigt kan beaktas vid prövningen av huruvida vägande skäl föreligger mot beviljande av hembygdsrätt".

Självstyrelsepolitiska nämnden är av den uppfattningen att språkskyddet för Åland redan från början avsetts att vara definitivt, d.v.s. att landskapet under alla omständigheter skulle vara garanterat rätten att bevaras som enspråkigt svenskt. Att detaljbestämmelserna i detta avseende blev mindre utförliga i de under stor hast tillkomna garantiakterna, Självstyrelselag för

Åland 1920 och Ålandsöverenskommelsen 1921, på vilka den nuvarande självstyrelselagen bygger, är förståeligt. Grunden för den förenämnda rättstolkningen måste dock anses från början stå inskriven i Ålandsöverenskommelsens första punkt, enligt vilken Finland "är beslutet att säkerställa och garantera Ålandsöarnas befolkning bevarandet av dess svenska språk, kultur och lokala traditioner". Samma rättstolkning måste anses stå klart utskrivna även i regeringens proposition till den nuvarande självstyrelselagen (reg.prop.nr 38 till 1948 års riksdag). Ur dess motivering kan följande anföras: "Den vidsträckta efter det första världskriget internationellt garanterade autonomi, som gällande lagstiftning tillförsäkrar Ålands inbyggare i fråga om lagstiftnings-, förvaltnings- och beskattningsrätt, avser att innefatta full trygghet för befolkningens svenska språk, kultur och lokala sedvänjor".

I den nya självstyrelselagen, således den nuvarande, intogs ett nytt rättsbegrepp, hembygdsrätten, som en ytterligare förstärkning av det garanterade nationalitetsskyddet. Hembygdsrätten inkluderade ej blott de tidigare givna garantierna utan gavs även vissa nya rättsverkningar, vars syfte klart framgår av de direkta förarbetena till den förenämnda regeringenspropositionen (Suontausta-kommittén), nämligen "att skänka ålandsbefolkningen full trygghet på nationalitetsskyddets område". Till detta utökade skydd är landskapsstyrelsens i självstyrelselagen införda prövningsrätt vid beviljandet av hembygdsrätten tvivelsutan att hänföra, vilken prövning enligt regeringenspropositionen skulle grunda sig på "skäl och lag".

Då sålunda hembygdsrätten och förfarandet i samband med dess beviljande upptagits i den nuvarande självstyrelselagen som en direkt förstärkning av det åländska nationalitetsskyddet och då bevarandet av befolkningens svenska språk utgör den främsta grundsatsen i detta skydd, måste hembygdsrätten och språket anses intimt förknippade med varandra.

Att krav på kunskap i svenska språket som en förutsättning för hembygdsrätten ej införts som uttryckligt stadgande i självstyrelselagen bör ses bakgrunden av grundkravet på fem års bosättning. Till landskapet inflyttad person med annat modersmål, har under denna tid i normala fall lärt sig att någorlunda behärska svenska språket. På grund härav har ej heller hinder för hembygdsrättens beviljande i allmänhet uppstått på grund av språkförhållande utan har beviljande även med hänsyn härtill i regel kunnat ske.

Om däremot sökande under den femåriga bosättningstiden eller, såsom i det ovanberörda rättsfallet t.o.m. under sju år, icke i erforderlig grad lärt sig att behärska svenska språket, bör enligt självstyrelsepolitiska nämndens

uppfattning detta förhållande vara ett sådant vägande skäl för avslag som landskapsstyrelsen äger beakta vid prövning. Skulle så icke vara fallet kan knappast de ovanrelaterade intentionerna om "full trygghet för befolkningens svenska språk" och "full trygghet på nationalitetsskyddets område" anses fullföljda. En sådan slutledning i högsta förvaltningsdomstolens utslag att språkskyddet för Åland skulle vara endast partiellt ter sig mot denna bakgrund såsom främmande och oacceptabel. En minoritet av högsta förvaltningsdomstolen har uttalat sig i samma riktning som självstyrelsepolitiska nämndens ovananförda uppfattning. Enligt denna uppfattning bör även närmare detaljbestämmelser om utvärnande av språkkunskap i samband med ansökan om hembygdsrätt kunna införas i landskapslagen angående åländsk hembygdsrätt.

Språket i skriftväxlingen från statliga myndigheter till landskapsstyrelsen och landskapsmyndigheter.

Självstyrelsepolitiska nämnden uppfattar den av landskapsstyrelsen utförda kartläggningen som så, att riksmyndigheterna, när det gäller direkta skriftväxlingar i konkreta frågor, följer språkbestämmelserna. Däremot är uppenbarligen tillämpningen av bestämmelserna åsidosatt ifråga om den i redogörelsen nämnda typen av information av massproducerad natur även när denna direkt gäller förvaltningen eller skall tillämpas i landskapet. Det är här fråga om ett mycket omfattande material, där det är omöjligt att konkret ange alla fall där de speciella bestämmelserna i självstyrelselagen skall gälla. Det är dock uppenbart att det såväl ur synpunkt av landskapets enspråkiga status som med hänsyn till den enskilda medborgarens berättigade krav och intressen, ifråga om språkservicen föreligger betydande brister. Det finns därför orsak att fortlöpande följa utvecklingen och vidareutveckla den nu utförda utredningen. Oaktat de praktiska olägenheter som kan uppstå, finns det anledning att inom förvaltningen tillse att gällande språkbestämmelser följes. Självstyrelsepolitiska nämnden vill för sin del inte bara poängtera den principiella sidan utan också de praktiska följder som ett avkall på den svenskspråkiga servicen kommer att medföra.

Enligt 21 § rikets språklag skall alla för publicering avsedda lagförslag och betänkanden, som beretts i ministerier eller i statliga kommittéer, kommissioner eller med dem jämförbara organ, utgivas även på svenska språket enligt vad vederbörande ministerium bestämmer med beaktande av ärendets vikt för den svenskspråkiga befolkningen. Det vore skäl att ytterligare uppmärksamma vederbörande ministerier på att dessa handlingars distribution till kännedom i regel är av vikt för landskapet Åland samt att språkformen med beaktande av självstyrelselagen därvid alltid är entydig, d.v.s. utgivning på svenska.

Redogörelsen har inom självstyrelsepolitiska nämnden givit anledning till diskussioner om den språkliga servicen i ett längre och mera omfattande perspektiv. De betänkanden, utredningar och cirkulär som nämns i redogörelsen rör ofta en större allmänhet. Utvecklingen visar också, att den form av tvåspråkighet inom landets gränser som vid självstyrelsens tillkomst de facto ansågs kunna garantera kontakterna med riket och informationen därifrån på svenska får allt mindre betydelse. Generellt gäller problematiken därför inte enbart landskapsförvaltningen utan alla former av kontakter såväl inom den övriga offentliga sektorn som inom näringslivet.

Självstyrelsepolitiska nämnden finner utvecklingen oroande, eftersom detta är ett förhållande som icke förutsatts inträffa och i praktiken inte kan regleras enbart genom lagstiftning. Det finns emellertid anledning att frågeställningarna beaktas i självstyrelselagsrevisionen i den mån därigenom ges möjligheter att påverka utvecklingen.

Jordförvärvsärenden.

Självstyrelsepolitiska nämnden har tagit del av de i redogörelsen redovisade förutsättningarna för att tillstånd i allmänhet skall medges. De angivna riktlinjerna är desamma som tidigare och medger såsom sådana möjligheter till prövning i varje enskilt fall. Av redogörelsen framgår också att de brister som framkommit vid tillämpningen av jordförvärvslagstiftningen för åtgärder hänskjutits till revisionen av självstyrelselagstiftningen.

Provet vid studentexamen i finska och behörighet till högre utbildning i Sverige.

Självstyrelsepolitiska nämnden konstaterar att de i redogörelsen nämnda åtgärderna såvitt gäller högre utbildning i Sverige utgör en uppföljning av intentionerna i nämndens tidigare yttrande rörande studentexamensprovet för åländska abiturienter. Överenskommelsen med universitetskanslerämbetet innebär att de åländska studerandena med dimissionsbetyget som grund antages inom samma kvot som studerandena från nordiska länder. En särskild kvot har i detta skede ännu inte kunnat uppnås.

Ifråga om studier vid universitet i Finland kan konstateras att vid Åbo akademi studerande utan godkänt studentexamensbetyg i finska har möjlighet att erhålla speciell dispens. Frågan om generell dispens för åländska studerande utan betyg i finska har bordlagts i avvaktan på utformande av läroplanerna inom det åländska gymnasialstadiet. Innehållet i läroplanerna kommer att utformas utgående från den landskapslag om gymnasialstadiet som nu är under behandling i landstinget. Landskapsstyrelsen avser, att så snart de överenskomna förutsättningarna föreligger, uppta nya förhandlingar med Åbo akademi. Beträffande övriga universitet och högskolor i Finland förutsätter självstyrelsepolitiska nämnden att frågan på

motsvarande sätt skall kunna få en tillfredsställande lösning.

Radio- och TV-frågan.

Självstyrelsepolitiska nämnden noterar även denna gång att något konkret praktiskt resultat av underhandlingarna med Rundradion ännu inte föreligger. Nämnden har i sammanfattning tagit del av kostnadskalkylen för genomförandet av de i redogörelsen nämnda åtgärderna. Rundradiobolaget synes dock i dagens läge inte intresserat av att ens med utomstående finansiering medverka till förverkligandet av någon av dessa åtgärder. Då frågan uppenbarligen fordrar ett politiskt ställningstagande, som skulle innebära ett konkret medgivande från statsmaktens sida beträffande tillgodoseende av radio- och TV-service på svenska inom landskapet, anser nämnden att, samtidigt som de ekonomiska frågorna klarlägges, ärendet borde regleras genom överenskommelseförordning.

Frimärksfrågan.

Självstyrelsepolitiska nämnden har tagit del av redogörelsen över de hittills resultatlösa framställningarna i frimärksfrågan och konstaterar att förhandlingarna avses att fortsätta enligt de angivna riktlinjerna.

Med hänvisning till ovanstående föreslår självstyrelsepolitiska nämnden

att Landstinget måtte bringa självstyrelsepolitiska nämndens yttrande till landskapsstyrelsens kännedom.

Mariehamn den 11 februari 1980.

På självstyrelsepolitiska nämndens vägnar:

Olof Jansson
talman

Henrik Gustafsson
sekreterare.

Närvarande i nämnden: ordföranden, talmannen Olof Jansson, viceordföranden, vtm Fagerholm (delvis), vtm J.-E. Lindfors (delvis), Itmn Mattsson och Sundback samt ersättarna Roger Jansson (delvis) och Alarik Häggblom (delvis).

1979, den 10 december.

Nr 5101

ATK-s

Nr 856/39/79

Högsta förvaltningsdomstolens
utslag på de besvär byggnadsarbetaren
Esa Antero Oinas, från Mariehamn,
anfört över Ålands landskapsstyrelses
beslut den 2 januari 1979 angående
åländsk hembygdsrätt. Givet i
Helsingfors den 10 december 1979.

Oinas har hos Ålands landskapsstyrelse:
11.12.1978 anhållit om åländsk hembygdsrätt och till
stöd för sin anhållan anfört att han jämte sin
familj varit bosatt på Åland sedan augusti 1972.

Landskapsstyrelsen har i det överklagade
beslutet funnit att Oinas visserligen varit bosatt i
landskapet sedan år 1972, men att, såsom av hans
kontakter med landskapsstyrelsen framgått, han varken
förstår eller kan tala svenska på ett sådant sätt
som kunnat förväntas med hänsyn till bosättningsens
längd i landskapet. Landskapsstyrelsen har ansett
sådana vägande skäl tala mot ansökningen som avses
i 3 § landskapslagen angående åländsk hembygdsrätt och
därför lämnat ansökningen utan bifall.

Oinas har hos högsta förvaltningsdomstolen
sökt ändring i landskapsstyrelsens beslut och i sin
besvärsskrift anfört att landskapsstyrelsens tolkning av
stadgandena om åländsk hembygdsrätt i 3 § 2 mom.
självstyrelselagen för Åland innebär missbruk av den
fria prövningsrätten. Landskapsstyrelsen är bunden vid
den likställighetsprincip som uttalas i 5 § regerings-
formen och som enligt vedertagen tolkning och praxis

bland annat innebär att ingen får diskrimineras på grund av sitt språk. Landskapsstyrelsen är likaså bunden av art. 26 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter med där ingående uttryckliga förbud mot diskriminering på språklig grund. Dessutom gäller i finsk rätt likställighetsprincipen som en allmän tolkningsregel för myndigheterna vid utövandet av deras prövningsrätt. Av dessa regler följer att förvaltningsmyndighet ej får grunda ett avslagsbeslut på sakägares bristande språkkunskap, med mindre bristande språkkunskap uttryckligen i själva lagtexten anges som avslagsgrund. Då självstyrelselagen ej uppställer något krav på språkkunskap för erhållande av hembygdsrätt, utgör landskapsstyrelsens beslut en kränkning av likställighetsprincipen. Beslutet åsidosätter likställighetsprincipen även såtillvida att landskapsstyrelsen under 1970-talet åtminstone i två fall beviljat hembygdsrätt åt inflyttad person, ehuru denne saknat kunskap i svenska språket. Regeringens proposition med förslag till gällande självstyrelselag innehöll ett stadgande om landskapsstyrelsens befogenhet att bevilja åländsk hembygdsrätt. Vid riksdagsbehandlingen ersattes i det föreslagna stadgandet orden "kan... beviljas" med orden "bör ... beviljas". Denna ändring kräver att stadgandet tolkas snävt. Efter fem års bosättning i landskapet bör sökande beviljas hembygdsrätt, om inte sådana vägande skäl föreligger som inverkar på saken enligt vanlig förvaltningsrättslig praxis och tolkning. På nu anförda grunder har Oinas yrkat att landskaps-

styrelsens beslut upphäves och ärendet återförvisas till landskapsstyrelsen för ny behandling.

Landskapsstyrelsen har i sitt utlåtande anfört att den ej hör till de myndigheter som uppräknas i 2 § lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden och att dess beslut därför ej får överklagas enligt sagda lag. Då hembygdsrättsinstitutet ej har någon motsvarighet i riket, kan landskapsstyrelsens beslut ej heller överklagas genom besvär enligt 40 § 1 mom. självstyrelselagen. Landskapsstyrelsen utövar i ärenden som gäller beviljande av hembygdsrätt enligt lag fri prövningsrätt, varför besvär över dess beslut i intet fall kan anföras på materiella grunder. För den händelse högsta förvaltningsdomstolen ändå skulle ingå i prövning av saken, har landskapsstyrelsen anfört att bestämmelserna om åländsk hembygdsrätt är avsedda att trygga den åländska befolkningens nationella identitet och att uttrycket "vägande skäl" i 3 § 2 mom. självstyrelselagen därför måste ges en innebörd som överensstämmer med vad lagstiftaren avsett, alltså bevarandet av landskapets språkliga situation. Landskapsstyrelsen har gjort den bedömningen att Oinas, som efter mer än fem års bosättning i landskapet ej behärskar svenska språket, knappast kan förhålla sig positivt till upprätthållandet av en ordning, enligt vilken personer med annat modersmål än svenska bör lära sig svenska för att smälta in och komma till rätta i det åländska samhället. Denna omständighet utgör vägande skäl för nekande av åländsk hembygdsrätt och är med tanke på landskapets nationella intresse även den mest vägande av ifrågakommande grunder. Då själv-

styrelselagens bestämmelser om hembygdsrätt har nu angivna syfte, men lagen ej anger vad som är välgående skäl mot beviljande av hembygdsrätt, har landskapsstyrelsen att vid lagens tillämpning utgå från hembygdsrättinstitutets syfte. En sådan tolkning kan inte anses stå i strid med den likställighetsprincip som uttalas i 5 § regeringsformen. Landskapsstyrelsen har på dessa grunder motsatt sig bifall till besvären.

Oinas har i bemötande av landskapsstyrelsens utlåtande anfört bland annat att varje avvikelse från likställighetsprincipen måste grunda sig på lag. Därför kan i avsaknad av uttryckligt lagstöd bristande språkkunskap ej utgöra laglig grund för avslag på ansökan om hembygdsrätt. Landskapsstyrelsens avslagsbeslut är även såtillvida ogrundat att det ej stöder sig på någon föregående undersökning av Oinas' språkkunskaper. Oinas har därför vidhållit det yrkande han anfört i sin besvärsskrift.

Högsta förvaltningsdomstolen har med beaktande av stadgandena i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden, jämförda med 11 § 2 mom. 13 punkten självstyrelselagen för Åland, tagit målet i övervägande.

Enligt 3 § 2 mom. självstyrelselagen för Åland bör finsk medborgare, som inflyttat till landskapet och utan avbrott varit där bosatt under minst fem års tid, av landskapsstyrelsen beviljas

åländsk hembygdsrätt, såframt ej vägande skäl prövas föranleda avslag. Oinas är finsk medborgare och han har utan avbrott varit bosatt på Åland i fem års tid.

Vid tryggandet av den självstyrelse som tillerkänts landskapet Åland har målet varit att garantera landskapets befolkning bevarandet av dess svenska språk, kultur och lokala sedvänjor. I 7 och 8 kapitlen gällande självstyrelselag för Åland ingår även uttryckliga stadganden som tryggar svenska språkets ställning. Dessa stadganden gäller undervisningsspråk, ämbetsspråk, skriftväxlingsspråk och tjänsteman åsatt krav på fullständig kunskap i svenska språket. I självstyrelselagen ingår icke andra stadganden om svenska språkets ställning.

Landskapsstyrelsen har i sitt beslut konstaterat att Oinas bristfälligt förstår och talar svenska samt uttryckligen på grund därav funnit vägande skäl föreligga mot beviljande av hembygdsrätt. Avsaknad av hembygdsrätt och således även förvägrande av sådan rätt innebär dock att vissa rättigheter som enligt 5 § regeringsformen i övrigt likställt tillkommer finsk medborgare beskäres. Med hänsyn härtill och då i självstyrelselagen kunskap i svenska språket icke stadgats som uttrycklig förutsättning för erhållande av hembygdsrätt, kan hembygdsrätt i avsaknad av vederbörliga stadganden ej förvägras Oinas på den grund som uttalats i landskapsstyrelsens beslut. Därför prövar högsta förvaltningsdomstolen

6
rättvist upphäva det överklagade beslutet och förvisa ärendet åter till landskapsstyrelsen för fortsatt handläggning. Det alle, som vederbör, till efterrättelse länder.

Högsta förvaltningsdomstolen:

Aarne Nuorvala

Lassi Kilpi	Erkki Rankama
Heikki Salo	V-H. Eronen
Pekka Kurvinen	Raimo Pekkanen
Pirkko Nyman	B.E. Sjöholm (g)
Veijo Lappalainen	Lars W. Johansson
Matti Paloheimo	Onerva Särökari
Eino Örlund	Sakari Sippola
Olli Sakki	Osmo Pietikäinen
Mikko Liivala	Kalervo Saarela
Eevert Raunetsalo	Olli Blomqvist
Veikko Virintie	Eeva Rautalahti
Pekka Hallberg (g)	

./.. Eino Salomaa Liz Skurnik

Nedannämnda medlemmar upptog saken till prövning på de grunder som framgår av högsta förvaltningsdomstolens utslag, men omfattade i själva saken följande skiljaktiga meningar:

Extraordinarie förvaltningsrådet Virintie, vars yttrande omfattades av förvaltningsråden Pietikäinen, Sippola, Johansson och Lappalainen:

"Enligt 3 § 2 mom. självstyrelselagen för Åland bör landskapsstyrelsen på ansökan bevilja åländsk hembygdsrätt åt finsk medborgare som inflyttat till landskapet och utan avbrott varit där bosatt under minst fem års tid, såframt ej vägande skäl prövas föranleda avslag. Oinas är finsk medborgare och han har utan avbrott varit bosatt på Åland i fem års tid.

Den landskapet Åland tillerkända självstyrelsen har såsom målsättning att garantera befolkningen i landskapet bevarandet av dess svenska språk, kultur och lokala sedvänjor. I 7 och 8 kapitlen gällande självstyrelselag har intagits uttryckliga stadganden för tryggnad av det svenska språkets ställning i landskapet. I självstyrelselagen ingår icke andra stadganden angående det svenska språkets ställning.

Bristfällig förmåga att förstå och tala svenska är visserligen en sådan omständighet som med beaktande av självstyrelsens ändamål vid sidan av andra omständigheter kan beaktas vid prövning därav, huruvida i 3 § 2 mom. självstyrelselagen avsedda vägande skäl är för handen att avslå Oinas' ansökan. Vägran att bevilja hembygdsrätt innebär dock att vissa finska medborgare i övrigt tillkommande grundrättigheter beskäres. Då förmåga att använda svenska språket icke i självstyrelselagen uttryckligen stadgats såsom förutsättning för beviljande av hembygdsrätt, kan hembygdsrätt icke förvägras Oinas enbart på grund av att hans förmåga att använda svenska språket är bristfällig. I anseende härtill och då landskaps-

styrelsen haft en annan uppfattning i saken, upphäver jag det överklagade beslutet och återförvisar ärendet till landskapsstyrelsen för ny handläggning."

Förvaltningsrådet Raunetsalo, vars yttrande omfattades av förvaltningsråden Sjöholm, Pekkanen, Kurvinen, Eronen och Kilpi:

"Enligt 3 § 2 mom. självstyrelselagen för Åland gäller, att finsk medborgare som inflyttat till landskapet och utan avbrott varit där bosatt i minst fem års tid, bör av landskapsstyrelsen beviljas åländsk hembygdsrätt, där ej vägande skäl prövas föranleda avslag. Vid tillerkännandet av självstyrelse åt landskapet har ett centralt syfte varit att garantera landskapets befolkning bevarandet av dess svenska språk, dess på språket byggande kultur samt dess lokala sedvänjor. Även gällande självstyrelselag av 28.12.1951 bör anses ha förverkligandet av nämnda syfte som mål. Med hänsyn till landskapets ringa folkmängd och dess vidsträckta omfattning och geografiska läge kan den språkliga situationen i landskapet lätt rubbas, särskilt i lokala förhållanden. Sökandens förutsättningar att använda svenska språket och därmed sammanhängande förmåga att anpassa sig till den åländska livsmiljön utgör därför sådana omständigheter som kan beaktas vid avgörandet av, huruvida i 3 § 2 mom. självstyrelselagen avsedda vägande skäl föranleder avslag på anhållan om hembygdsrätt av finsk medborgare, som i övrigt uppfyller förutsättningarna för erhållande av sådan rätt.

Med hänsyn till landskapets särställning i språkligt avseende föreligger ej ur likställighets-synpunkt hinder att i ärenden rörande hembygdsrätt beakta ovannämnda omständigheter, vare sig fråga är om den i 5 § regeringsformen stadgade grundsatsen

om medborgarnas likhet inför lagen eller såvitt angår bestämmelserna om förbud mot diskriminering på språklig grund i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, vilken bringats i kraft i Finland genom förordning 30.1.1976. Självstyrelselagen har tillkommit i den ordning som gäller för stiftande av grundlag och den kan därför innehålla undantag från vad i regeringsformen stadgas om finsk medborgares rättigheter i allmänhet, även beträffande rätten att välja boningsort i landet.

I enlighet härmed har landskapsstyrelsen varit berättigad att såsom vägande skäl mot att Oinas beviljas hembygdsrätt betrakta de omständigheter, vilka angivits i dess beslut och vilkas riktighet Oinas ej bestritt. Då i målet ej heller framkommit, att Oinas annars skulle ha sådan särskild anknytning till landskapet eller dess befolkning som borde beaktas vid sakens avgörande, finner jag ej skäl att göra ändring i det slut landskapsstyrelsens beslut innehåller."

Förvaltningsrådet Saarela, i vars yttrande förvaltningsrådet Rankama instämde:

"Jag omfattar i övrigt den mening som framgår av högsta förvaltningsdomstolens utslag, men i stället för vad som uttalats i tredje stycket, som inledes med orden "Vid tryggandet av", uttalar jag följande:

Självstyrelselagen för Åland innehåller vissa stadganden om svenska språkets ställning i landskapet. Dessa stadganden, som ingår i 7 och 8 kapitlen självstyrelselagen, gäller undervisningsspråk, ämbetsspråk, skriftväxlingsspråk och den kunskap i svenska språket vilken förutsätts av tjänstemän. Självstyrelselagen inne-

måller icke andra stadganden om svenska språkets ställning."

Förvaltningsrådet Paloheimo:

"I 3 § 2 mom. självstyrelselagen för Åland stadgas finskt medborgarskap och oavbruten bosättning i landskapet Åland i minst fem år som förutsättningar för erhållande av åländsk hembygdsrätt. Landskapsstyrelsen har icke rätt att i strid med detta stadgande uppställa annan allmän förutsättning för erhållande av hembygdsrätt. Det krav på språkkunskap som uppställts i det överklagade beslutet måste emellertid anses vara en sådan allmän förutsättning. Den omständigheten, att Oinas icke uppfyller det krav på språkkunskap som landskapsstyrelsen sålunda uppställt, kan ej anses vara ett sådant vägande skäl mot beviljande av hembygdsrätt som avses i ifrågavarande 3 § 2 mom. och som landskapsstyrelsen har att i enskilt fall pröva. Då Oinas' ansökan vid sådant förhållande icke kan avslås på den grund som landskapsstyrelsen anfört, upphäver jag det överklagade beslutet och förvisar ärendet åter till landskapsstyrelsen för ny behandling."

Föredraganden, tjänstförrättande yngre förvaltningssekreteraren Skurnik anmälde för anteckning i protokollet att hennes förslag till avgörande i målet överensstämde med förvaltningsrådet Raunetsalos yttrande.

Inoffidem:

Eino Salomaa

Liz Skurnik